

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ВЕКСЕЛЬНОГО ПОРУЧИТЕЛЬСТВА В БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Вдосконалення правового регулювання банківської діяльності має велике значення для повноцінного функціонування банківської системи на етапі виходу з економічної кризи.

Серед проблем які потребують вирішення на сучасному етапі можна виділити застосування банками спеціального вексельного поручительства. При цьому слід мати на увазі, що аваль є формою спеціального вексельного поручительства яке істотно відрізняється від поручительства у цивільному праві.

Зокрема, оплата векселя боржником та авалістом мають різні наслідки для існування вексельних зобов'язань. Так, відповідно до ч. 3 ст. 32 Уніфікованого закону “Про переказні векселі та прості векселі”, здійснюючи платіж за переказним векселем, аваліст набуває прав, що випливають з переказного векселя, проти особи, зобов'язання якої він забезпечив, і проти тих осіб, які зобов'язані перед останньою за переказним векселем. Таким чином, навіть якщо аваліст здійснює платіж за векселем за прямого боржника (акцептанта в переказному векселі або векседавця в простому), то всі вексельні зобов'язання не припиняються, існує вексельне зобов'язання боржника перед авалістом, який здійснив платіж за векселем за боржника, і відносини між ними регулюються нормами вексельного законодавства. Зокрема, аваліст в такому випадку має право вимагати від боржника за векселем всіх сум, передбачених ст. 49 Уніфікованого закону. При цьому слід звернути увагу на те, що оплату векселя за боржника не можна відносити до професійної діяльності на ринку цінних паперів.

Особливі правила авалювання векселів передбачено у Положенні “Про операції банків з векселями”. На сучасному етапі платіж за векселем банк може забезпечити авалем повністю або в частині його суми.

Банк вчиняє аваль безпосередньо на векселі або на алонжі. Суть напису який вчиняє банк має бути таким який одноманітно сприймається як аваль і може мати, зокрема, такий вигляд “вважати за аваль”.

При авалюванні банками векселів важливе значення має визначення особи за яку поручається банк. У випадку відсутності такої вказівки вважатиметься, що аваль видано за трасанта.

При авалюванні векселів банк використовує двохсторонній договір з позичальником про авалювання векселів. Однак, цей договір слід відрізнити від договору поручительства у цивільному праві, оскільки сам по собі цей договір не є договором поручительства а лише визначає певні передумови спеціального вексельного поручительства, зокрема, термін протягом якого може здійснюватись авалювання, визначення векселів які підлягатимуть авалюванню.

Поручительством же буде вважатись тільки сам напис про авалювання вчинений на векселі або приєднаному до нього аркуші – алонжі.

За загальним правилом банк – аваліст несе зобов'язання по оплаті векселів тільки в межах тієї суми, на яку він авалював такий вексель. Але у випадках коли вимога про ці витрати пред'явлена банку векселедержателем або надписувачем, який оплатив вексель у порядку регресу, банк-аваліст несе також обов'язки по сплаті векселедержателю відсотків та пені на повну суму векселя, а також витрати на опротестування, та інші витрати. При цьому банк не зобов'язаний відшкодовувати векселедержателю витрати на опротестування, якщо векседавець застосував відповідні вексельні застереження, зокрема, “обіг без витрат” або “без протесту”, які вказують на те, що векседавець зняв із себе відповідальність за будь-які витрати за цим векселем.

Необхідно звернути увагу на те, що коли аваль наданий за акцептанта або векседавця простого векселя, то для звернення вимоги до банку-аваліста здійснення протесту не є обов'язковим. При цьому банкам слід завжди вимагати від векселедержателя належних доказів того, що той звертався з вимогою про платіж або акцепт і отримав відмову.

У тих випадках коли з вимогою про платіж до банку звертається не останній векселедержатель, особа, яка придбала вексель у порядку регресу, то відповідальність банку настає тільки перед тим із надписувачів, який вчинив свій підпис після позичальника.

Слід розрізняти припинення зобов'язань банку за авальованим ним векселем та припинення відповідальності банку як аваліста за таким векселем.

Припинення зобов'язання банку за авальованим ним векселем відбувається тільки у випадку оплати векселя. При цьому виходячи з вимог спеціального вексельного законодавства зобов'язання банка-аваліста не припиняються, навіть якщо сам вексель буде мати ознаки недійсності.

На відміну від зобов'язань, відповідальність банку–аваліста припиняється у випадках: оплати векселя платником; оплати векселя особою, яка вчинила свій підпис раніше позичальника; закінчення строку позовної давності проти банку-аваліста.

Отже, відомий тільки вексельному праву інститут авалювання, суть якого – вексельне поручительство має істотну відмінність від класичного поручительства врегульованого нормами цивільного законодавства. Вексельне поручительство не співпадає з поняттям та правилами поручительства у цивільному праві, оскільки за своєю природою поручительство у цивільному праві являє собою цивільно-правовий договір у письмовій формі між основним кредитором і особою, що видала поручительство, а аваль являє собою односторонній правочин в результаті якого аваліст видає гарантію за платіж по зобов'язанням конкретної особи боржника перед будь якою особою, яка оголосить себе кредитором.